

עין משפט גר מצוה

פסח א טושיע יד סמן
של עסק פ:

תורה אור השלם

- ברשות יי דרבי איש גם אויבו ישלם אתו.
- הכמות בחיץ תקנה ברחובות תתן קוליה.
- קרבו אלי שמתו זאת לא מראש בטהר ובריתו מעת היותה שם אני ועקה אדני אלהים שלתינו ורוח:
- ואלה דברי תוד והאזינים נאם דוד בן ישי ונאם גברא דבית על משיח אלהי יעקב ונעים ומרות ישראל:

- והדר דוד לוי את דברי השירה הזאת ביום הציל יי אתו מןף כל איקבו ומקף שאול:
- שנין לודו אשר שר לוי על דברי כוש בן ימיני: הלהים י ו:
- והדר מרים ואתן במשה על ארות האשה הנשית אשר לקח בן אישה כשית לקח:
- במדבר י א ושועט עבד מלך הבטיש איש קרס וזאב בבית המלך כי נטו את המלך אל הבור המלך יושב בשיער בנינון:

- ימינה לו:
- הולא כבני כושים אתם לו בני ישראל נאם יי הלאו את ישראל העליוני מארץ מצרים ופליטתים במצפור יארו מקרה: עמוס ט ז
- אמר אליהו ישראל לי דבר עור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים:

- שמואל ב כ ג אלה שמות הגברים אשר לודו שש בשבת תחבטני ראש השלישי הוא עדינו העצני על שנתה מאות חלל בפעם אחת: שמואל ב כ ג
- אויב ירדף אחד אלף ועינים נישט מקרם אם לא כי עינים מקרם ויין הטינסו:
- דברים ב ל א אשר עשה דוד את הקשר בעיני יי ולא כן מכל אשר עוזה כל ימי חיי רך בדבר ארוה הקוה מליים א טו ה

רבינו תנאל

אף דברי תורה בספר. מילי בשאר ימות השנה, אבל בימי זמנה לא, שגמרא, הכמות בחיץ תחנה ברחובות תתן קוליה. תניסא דידן כמה היה דוד יומא, כמר עוקבא, כד ידע נקיש שמואל מילתא ברתייה, נתג נוסחתא בנפשיה חד יומא, וכבר נתמן, ואמר להאיא רבתייה פסיפיה דרובא מרבנן כמה חציפא האי יחחא, וילי נהוה בנפשיך אחרא, וילי נהוה בנפשיך טוביה הוה פסיק טרתייה

קמיה דרב יהודה, בטו לאוי קרא, ואלה דברי דוד האחרונים, מכלל דאיכא ראשונים, שאליה ולא אינוכ עליה. אמר ליה אשו נאן דלא ידע מירשא דזאב כבדא רבא הוא, ידע דנקט מילתא ברעיה, נתג נוסחתא בנפשיה חד יומא.

בשטות, דראשונים תן דברי השיר אשר שר דוד ביום הציל יי אתו מןף כל איקבו ומקף שאול. אמר לו הקי שירה אתה

מז:

אף דברי תורה בספר. דכתיב בנפשיה דקרא מעשה ידי אומן חמורה מעשה אומנים של הקדוש ברוך הוא: (ב) רב בר אחיה דרבי חיילא דהוא בר אחמיה ורבה בר בר חנה בר אחיה דר' חיילא (דלאון) כן כינה שמו של ר' חיילא

בר אחמיה כדאמרין בנפשיה ד' עייא. לזון נגזף: ראש מי קורא לך כלומר לא מלאן: פא. הוא אלי והדר שלח ליה לא תימי: וזו. שלח שני לא רחמי: ברלוס ה' דרבי איש גס אויבו ישלם אתו. כי הוא על כחו כל: פאי עעמא עבדס הכי. לשנת בשוק: כיומא דכלה. דרשה שהכל מזיין סס: מוקיס ליה כגדקס. דמיצעי למיעבד כסמ: מר עוקבא. כתלמיד לשמואל דשמואל גדול בתורה יותר ממר עוקבא: כי יסבן דינא כו'. משוס דמר עוקבא היה נשיא: מייקו ליה דוכסיה. מנמיכין לו מקוס כשיושב דנין: כי היכי דמשפטע ליה מליים. דשמואל רביה בתורה: איטרידי. מר עוקבא דינא שהיה ממזב דנין ולא אדרכ ליה למיל אמר שמואל: לא ננס לך. כלומר לא סגי לך דאזילנא נתק:

בתורה מבפנים תורתו מכרות עליו מכחוץ והא כתיב: לא מראש בטהר דברתי הוא ביומי דכלה ור' חייא האי חמוקי ירכך מאי עביד לה מוקי לה בצדקה ובגמילות חסדים אלמא ניפה רידהו תלת יומין נויפת נשיא שאני *וניופה רידן כמה הוי חד יומא כי הא דשמואל ומר עוקבא כי הווי יתבי גרסי שמעטא הוה יתיב מר עוקבא קמיה דשמואל ברחוק ד' אמות וכי הווי יתבי שמואל קמיה דמר עוקבא ברחוק ד' אמות והווי חייקי ליה דוכתא למר עוקבא *בציפתא ויתבי עילויה כי היכי דלישתמען מיליה כל יומא הוה מלוי ליה מר עוקבא לשמואל עד אושפזיה יומא חד איטריד ברניה הוה אויל שמואל בתריה כי מטא לביתא א"ל לא ננה לך לישרי לי מר בתגריה ידע דנקט מילתא ברעיה נתג נויפוחא בנפשיה חד יומא והיא איתתא היותה כשכילא אמר כמה חציפא איתתא מניפה *הושלאי והוה חלף ואויל צורבא מרבנן ולא איכנעה מקמיה כשכילא אמר כמה חציפא איתתא אתאי לקמיה דר"נ אמר לה מי שמעת שמתא מפומיה אמרה ליה לא אמר לה זילי נהוגי נויפוחא חד יומא בנפשך וזמרא בר טוביה הוה קפסיק סידרא קמיה דרב יהודה כי מטא להאי פסוקא *ואלה דברי דוד האחרונים א"ל אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי נינהו שתיק ולא אמר ליה ולא מדי הר א"ל אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי היא א"ל מאי דעתך דלא ידע פירושא דהאי קרא לאו נברא רבה הוא ידע דנקט מילתא ברעיה נתג נויפוחא בנפשיה חד יומא וראתן עלה מיהא אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי היא *וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת ביום הציל ה' אותו מקף כל אויבו ומקף שאול אמר לו הקב"ה לדוד *דוד שירה אתה אומר על מפלתו של שאול *אלמלי אתה שמואל והוא דוד איכתי כמה דוד מפניו היינו דכתיב *שניון לדוד אשר שר לה' על דברי כושי בן ימיני וכי כוש שמו והלא שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה במעשיו כיוצא בדבר אתה אומר *על אודות השמה הכושית אשר לקח וכי כושית שמה והלא ציפורה שמה אלא מה כושית משונה בעורה אף ציפורה משונה במעשיה כיוצא בדבר אתה אומר *וישמע עבד מלך הכושי וכי כושי שמו והלא צדקיה שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף צדקיה משונה במעשיו כיוצא בדבר אתה אומר *הלא כבני כושיים אתם לי *בית ישראל וכי כושיים שמן והלא ישראל שמן אלא מה כושי משונה בעורו אף ישראל משונין במעשיהן מכל האומות *א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב *נאם דוד בן ישי ונאם הנבר הוקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה *אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני *גזר *א"ר אבהו ה"ק אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני *גזר גזרה ומבטלה *אלה שמות הגבורים אשר לדוד יושב בשבת וגו' מאי קאמר א"ר אבהו ה"ק ואלה שמות גבורותיו של דוד יושב בשבת בשעה שהיה יושב בישיבה לא היה יושב על גבי כרים וכסתות אלא על גבי קרקע דכל כמה דהוה רביה עירא היאירי קיים הוה מתני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות כי נח נפשיה הוה מתני דוד לרבנן והוה יתיב על גבי קרקע אמרו ליה ליתבי מר אכרים וכסתות לא קביל עליה תחכמוני אמר רב אמר לו הקב"ה הואיל והשפלת עצמך תהא כמוני שאני גזר ואתה מבטלה ראש השלישים תהא ראש לשלשת אבות *הוא עדינו העצני כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מערן עצמו כתולעת ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ על שמונה מאות חלל בפעם אחת שהיה זורק חץ ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת והיה מתאנף על מאתים דכתיב *איכה ירדף אחד אלף יצתה בת קול ואמרה *רק בדבר אוריה החתי אמר רבי תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו אמר רבי יעקב בר אחא אמר ר' שמלאי ואמרי לה אמר ר' תנחום אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב הונא אלהי ישראל הוא המושל באדם, וצדיק הוא המושל בראת אלהים, הוא מושל בדבר, כי מבטל בתינו תגורות של הקי הרועות מלכיא על עמי ישראל, יושב בשבת תחכמוני כו', עדינו העצני כו', עד רק בדבר אוריה החתי, כולן מופשין תן, עדינו שהיה מערן עצמו להיות מיושב דעת בדברי תורה, וכיוצא למלתא קשה כעץ, אמר רבי הונא

ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן

ישירי לי מר כטיגריה. הכ לי רשותא למיהדר: ידע. מר עוקבא: דנקט. שמואל כדעמיה משוס דלויל כחמיה: מי שמתעם שמטא מטומים. וי שמיט לך: פסיק סידרא. לימד פרשיות: מכלל דאיכא ראשונים. והלא לא מלינו שומר דוד דכרי אלף במקרא

זה דדברי לזון נגזף: אפס שאול. שגולדת כנזלו: והוא דוד. שגולד כנזל שלך: אכדסי כספ דוד. שהוא לדיק ממך: שניון. שגנה הויה לו: משונה כמעשיו. לדיק גמור: פסיק עולה של פשוטה. שהוא שב מחלה ונתן דרך לטניס כדאמרין בפ"ק דע"ו (דף ד): לא דוד רחוי לאתו מעשה אלא ששס מטא יחיד אומרים לו כלך אלל דוד שמחל לו הקב"ה אותו עון אף אמה חזיר כחשוכה: *לור ישראל. מושל כדאס אזי מי מושל בי לדיק מושל בי ומצטלה: עירא סיאורי. הוה מתני לדוד יושב ללך: וכסמות דוד הוה מתני לרבנן על גבי קרקע: ראש לג' אבות. שהוא הולך לפניהם לעוה"ב: מערן עלמו. כופף עגמו ידיו ורגליו כיהד יושב ללך: כדבר אוריה הסמי. נטלו לו מאתים: תלמיד

הוא ביומי דכלה ור' חייא האי חמוקי ירכך מאי עביד לה מוקי לה בצדקה ובגמילות חסדים אלמא ניפה רידהו תלת יומין נויפת נשיא שאני *וניופה רידן כמה הווי חד יומא כי הא דשמואל ומר עוקבא כי הווי יתבי גרסי שמעטא הוה יתיב מר עוקבא קמיה דשמואל ברחוק ד' אמות וכי הווי יתבי שמואל קמיה דמר עוקבא ברחוק ד' אמות והווי חייקי ליה דוכתא למר עוקבא *בציפתא ויתבי עילויה כי היכי דלישתמען מיליה כל יומא הוה מלוי ליה מר עוקבא לשמואל עד אושפזיה יומא חד איטריד ברניה הוה אויל שמואל בתריה כי מטא לביתא א"ל לא ננה לך לישרי לי מר בתגריה ידע דנקט מילתא ברעיה נתג נויפוחא בנפשיה חד יומא והיא איתתא היותה כשכילא אמר כמה חציפא איתתא מניפה *הושלאי והוה חלף ואויל צורבא מרבנן ולא איכנעה מקמיה כשכילא אמר כמה חציפא איתתא אתאי לקמיה דר"נ אמר לה מי שמעת שמתא מפומיה אמרה ליה לא אמר לה זילי נהוגי נויפוחא חד יומא בנפשך וזמרא בר טוביה הוה קפסיק סידרא קמיה דרב יהודה כי מטא להאי פסוקא *ואלה דברי דוד האחרונים א"ל אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי נינהו שתיק ולא אמר ליה ולא מדי הר א"ל אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי היא א"ל מאי דעתך דלא ידע פירושא דהאי קרא לאו נברא רבה הוא ידע דנקט מילתא ברעיה נתג נויפוחא בנפשיה חד יומא וראתן עלה מיהא אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי היא *וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת ביום הציל ה' אותו מקף כל אויבו ומקף שאול אמר לו הקב"ה לדוד *דוד שירה אתה אומר על מפלתו של שאול *אלמלי אתה שמואל והוא דוד איכתי כמה דוד מפניו היינו דכתיב *שניון לדוד אשר שר לה' על דברי כושי בן ימיני וכי כוש שמו והלא שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה במעשיו כיוצא בדבר אתה אומר *על אודות השמה הכושית אשר לקח וכי כושית שמה והלא ציפורה שמה אלא מה כושית משונה בעורה אף ציפורה משונה במעשיה כיוצא בדבר אתה אומר *וישמע עבד מלך הכושי וכי כושי שמו והלא צדקיה שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף צדקיה משונה במעשיו כיוצא בדבר אתה אומר *הלא כבני כושיים אתם לי *בית ישראל וכי כושיים שמן והלא ישראל שמן אלא מה כושי משונה בעורו אף ישראל משונין במעשיהן מכל האומות *א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב *נאם דוד בן ישי ונאם הנבר הוקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה *אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני *גזר *א"ר אבהו ה"ק אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני *גזר גזרה ומבטלה *אלה שמות הגבורים אשר לדוד יושב בשבת וגו' מאי קאמר א"ר אבהו ה"ק ואלה שמות גבורותיו של דוד יושב בשבת בשעה שהיה יושב בישיבה לא היה יושב על גבי כרים וכסתות אלא על גבי קרקע דכל כמה דהוה רביה עירא היאירי קיים הוה מתני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות כי נח נפשיה הוה מתני דוד לרבנן והוה יתיב על גבי קרקע אמרו ליה ליתבי מר אכרים וכסתות לא קביל עליה תחכמוני אמר רב אמר לו הקב"ה הואיל והשפלת עצמך תהא כמוני שאני גזר ואתה מבטלה ראש השלישים תהא ראש לשלשת אבות *הוא עדינו העצני כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מערן עצמו כתולעת ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ על שמונה מאות חלל בפעם אחת שהיה זורק חץ ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת והיה מתאנף על מאתים דכתיב *איכה ירדף אחד אלף יצתה בת קול ואמרה *רק בדבר אוריה החתי אמר רבי תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו אמר רבי יעקב בר אחא אמר ר' שמלאי ואמרי לה אמר ר' תנחום אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב הונא אלהי ישראל הוא המושל באדם, וצדיק הוא המושל בראת אלהים, הוא מושל בדבר, כי מבטל בתינו תגורות של הקי הרועות מלכיא על עמי ישראל, יושב בשבת תחכמוני כו', עדינו העצני כו', עד רק בדבר אוריה החתי, כולן מופשין תן, עדינו שהיה מערן עצמו להיות מיושב דעת בדברי תורה, וכיוצא למלתא קשה כעץ, אמר רבי הונא

מסורת הש"ס

פסח א טושיע יד סמן של עסק פ:

הגהות הב"ח

(ב) ד"ה ד"ה רב כר אחיה, כי עין לקחן דכר כי ע"ב:

גליון הש"ס

כפי דוד שירה אתה אומר, עין יומא דכ כו ע"ב תוספת ד"ה והלחן: שם הוא עדינו העצני. עין ש"י חמיה דף כז ע"ב ד"ה ד"ה עין יין:

מוסף רש"י

אם קריה לא שנית. לא חרת עליו פסם שנית כמי שמחמקין כי גרובות יו"ו. היה מערן עצמו בתולעת. מרן עוקבא עמנו מלפנת. כמו (ויחי לח) מפתות סימא ויפוחאל ב כ כ ט א

רבינו תנאל (המשך)

אמר על מפלתו של שאול כו', כיון דידע דתתא חזר והודה כי שגג, כדכתיב שניון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני, ופי', כי כוש הוא שאול, ולפיכך אמר ואלה דברי דוד האחרונים נאם דוד בן ישי נאם הנבר הוקם על שהקים עולה של תשובה. רוח יי דבר בי ומלתו על לשוני אמר אלהי ישראל לי דבר אמר לי צור